

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Кафедра здоров'я тварин і екології



“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан

Лілія МАРТИНЕЦЬ

“28” листопада 2023 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

**ОК 13 ФІЛОСОФІЯ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Ступінь вищої освіти

магістр

(бакалавр, магістр)

Факультет (назва)	Галузь знань (шифр і назва галузі знань)	Спеціальність (шифр і назва спеціальності)	Освітня програма (назва освітньої програми)
Аграрний	20 Аграрні науки та продовольство	208 Агроінженерія	Агроінженерія

Київ – 2023

Розробники: Карпіцький Миколай Миколайович, професор  
кафедри здоров'я тварин і екології, доктор  
філософських наук, доцент

(прізвище та ініціали, посада, науковий ступень та вчене звання)

Нікітіна Віра Вікторівна, доцент кафедри здоров'я  
тварин і екології, доцент

(прізвище та ініціали, посада, науковий ступень та вчене звання)

(прізвище та ініціали, посада, науковий ступень та вчене звання)



(підпис)



(підпис)

(підпис)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри  
(предметної комісії):

Кафедра здоров'я тварин і екології

(назва кафедри)

Протокол № 2 від 18 вересня 20 23 р.

№

Завідувач кафедри (голова предметної  
комісії):



(підпис)

Людмила  
ПАРХОМЕНКО

(прізвище та ініціали)

Схвалено методичною комісією факультету:

Аграрного

(назва факультету)

Протокол № 11 від 17 листопада 20 23 р.

Голова методичної комісії:



(підпис)

Овчаренко О. А.

(прізвище та ініціали)

## ВСТУП

Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія наукової діяльності» складена відповідно до освітньої програми підготовки магістр галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство, формує інтегральну, загальні та спеціальні (фахові) компетентності, програмні результати навчання, якими оволодіють здобувачі вищої освіти.

*Мета вивчення навчальної дисципліни* «Філософія наукової діяльності» є підготовка магістрів, здатних здійснювати науково-дослідний та професійний підхід до поліпшення виробничих питань рентабельного і екологічно-безпечного виробництва і переробки продукції тваринництва; поглиблена та якісна підготовка конкурентоспроможних професіоналів, що володіють високим рівнем культури, здатних розуміти сутність і соціальну значущість своєї професії, здатним розуміти гуманітарне та соціальне значення науки застосовувати основні поняття за темою філософії науки, які необхідні для формування наукового світогляду в практичній діяльності.

*Завдання вивчення дисциплін:*

1. Розвиток загальної ерудиції, наукової та філософської культури мислення.
2. Підвищення сприйнятливості студентів до наукового мислення та актуальних проблем науки.
3. Опановування методологією філософського аналізу сучасних проблем та їх розв'язання в сфері науки.
4. Вміння співвіднести наукове і суспільне знання з етичним розумінням та історичним значенням.

Навчальна дисципліна формує такі міждисциплінарні зв'язки:

дисципліни, що передують: дисципліни за попередні роки навчання;

дисципліни, що забезпечуються: дисципліни за наступні роки навчання.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до освітньої програми «Агроінженерія».

***Інтегральна компетентність (ІК):***

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі агропромислового виробництва та у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

***Загальні компетентності (ЗК):***

ЗК-01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-04. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК-05. Здатність працювати в команді.

***Спеціальні (фахові) компетентності (СК)***

СК11. Здатність до отримання і аналізу інформації щодо тенденцій розвитку аграрних наук, технологій і техніки в сільськогосподарському виробництві.

***Програмні результати навчання (ПРН):***

ПРН01. Володіти комплексом необхідних гуманітарних, природничо-наукових та професійних знань, достатніх для досягнення інших результатів навчання, визначених освітньою програмою.

## 1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Опис підготовки фахівців	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3,5	Галузь знань <b>20 Аграрні науки та продовольство</b>	<b>обов'язкова</b>	
	Спеціальність: <b>208 Агроінженерія</b> Освітня програма: <b>Агроінженерія</b>		
Змістових модулів – 1	Рівень вищої освіти: <b>другий</b>  Ступінь освіти: <b>магістр</b>	<b>Рік підготовки:</b>	
		<b>1-й</b>	<b>1-й</b>
		<b>Семестр</b>	
		<b>1-й</b>	<b>1-й</b>
		<b>Лекції</b>	
		<b>18 год.</b>	<b>4 год.</b>
		<b>Практичні, семінарські</b>	
		<b>16 год.</b>	<b>4 год.</b>
		<b>Лабораторні</b>	
		<b>- год.</b>	<b>- год.</b>
		<b>Самостійна робота</b>	
		<b>71 год.</b>	<b>97 год.</b>
Загальна кількість годин: 90 год		<b>Форма контролю: залік</b>	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 2 самостійної роботи здобувача - 6			
Тижневих годин для заочної форми навчання: аудиторних - 2 самостійної роботи здобувача - 6			

## 2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

### **Тема 1. Наукова діяльність та завдання філософії науки.**

Основні проблеми філософії науки. Філософське обґрунтування істини. Філософські й наукові методи. Наукова картина світу. Емпіричний і теоретичний рівень наукового пізнання. Завдання філософії, що мають значення для науки

### **Тема 2. Наукова раціональність.**

Раціональний тип знання. Загальні риси й відмінності філософського та наукового знання. Критерії наукового знання. Наукова парадигма. Принцип верифікації та фальсифікації. Критичне мислення з позиції науки та філософії. Філософські й наукові поняття.

### **Тема 3. Філософія математики.**

Обґрунтування математики. Поняття числа. Число як властивість множин. Парадокси в теорії множин. Піфагорійця математика. Поняття числа у Піфагора і вчення про числову гармонію. Філософське і наукове розуміння числа. Ставлення до нумерології. Математика Китаї: естетика співвідношення парних і непарних множин.

### **Тема 4. Антична і новоєвропейська фізика.**

Культурні передумови наукового знання про фізику. Наукові знання в античній та середньовічній культурі. Томас Кун про структуру наукової революції. Наукова революція як зміна наукової парадигми. Геоцентризм і геліоцентризм. Коперник. Галілей та експериментальний характер науки. Механіцизм у фізиці. Декарт і Ньютон.

### **Тема 5. Сучасна фізична картина світу.**

Альберт Айнштейн. Теорія відносності Альберта Ейнштейна — комплекс з двох фізичних теорій: спеціальної теорії відносності (СТВ) та загальної теорії відносності (ЗТВ). Постулати спеціальної теорії відносності. Принцип еквівалентності - не існує фізичного експерименту, який би міг відрізнити дію однорідного гравітаційного поля на спостерігача від його рівноприскореного руху. Квантова механіка. Експериментальна база квантової механіки. Принцип невизначеності. Корпускулярно-хвильовий дуалізм. Філософський аспект квантової механіки.

### **Тема 6. Філософія біології.**

Розвиток біологічної картини світу. Онтологічне і функціональне розуміння життя. Гілозоїзм античної натурфілософії. Теорія біологічної еволюції: Ламарк і Дарвін. Природний і статевий відбір, симбіоз. Теорія спадковості. Г. Мендель. Генетика. Значення генетики для розуміння еволюції та сучасна синтетична теорія еволюції Проблеми пояснення походження життя. Труднощі концепції еволюції які виникли в ХХ-ХХІ столітті. Сучасні досягнення в біології.

### **Тема 7. Філософський та науковий підхід щодо свідомості.**

Класична та неklasична теорія свідомості. Свідомість як субстанція та як властивість. Поняття суб'єкта. Нейрофізіологія мозку та проблема свідомості.

Свідомість та штучний інтелект. Свідомість та час. Відмінність розуміння часу внутрішньої свідомості від фізичного розуміння часу.

**Тема 8. Свідомість і несвідоме в психології.**

Теорія несвідомого З. Фрейда. Захисні механізми психіки. Структурно-динамічна модель особистості З. Фрейда. Теорія колективного несвідомого К.Г. Юнга. Архетип і архетипний образ. Основна проблема душі сучасної людини.

**Тема 9. Псевдонауковий підхід і проблема інертності мислення.**

Наукове та псевдонаукове знання. Відсутність критичного мислення. Сучасні квазінаукові теорії. Втручання ідеології в науку. Обумовленість мислення попереднім досвідом, переконаннями, забобонами, картиною світу. Психологічна інерція як явище, при якому мимоволі використовуються відомі рішення, методи, дії, які спираються на попередній досвід. Наукові вимоги та наукова доброчесність.

### 3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	ла б	с.р.		л	п	ла б	с.р.
Тема 1. Наукова діяльність та завдання філософії науки	12	2	2	-	8	12	2	-	-	10
Тема 2. Наукова раціональність	12	2	2	-	8	12	2	-	-	10
Тема 3. Філософія математики	12	2	2	-	8	12	-	2	-	10
Тема 4. Антична і новоевропейська фізика	12	2	2	-	8	12	-	2	-	10
Тема 5. Сучасна фізична картина світу	12	2	2	-	8	12	-	-	-	12
Тема 6. Філософія біології	12	2	2	-	8	12	-	-	-	12
Тема 7. Філософський та науковий підхід щодо свідомості	11	2	2	-	7	11	-	-	-	11
Тема 8. Свідомість і несвідоме в психології	11	2	2	-	7	11	-	-	-	11
Тема 9. Псевдонауковий підхід і проблема інертності мислення	11	2	-	-	9	11	-	-	-	11
<b>Усього</b>	<b>105</b>	<b>18</b>	<b>16</b>	<b>-</b>	<b>71</b>	<b>105</b>	<b>4</b>	<b>4</b>	<b>-</b>	<b>97</b>

#### Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	не передбачено	

#### Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Наукова діяльність та завдання філософії науки	2	-
2	Наукова раціональність	2	-
3	Філософія математики	2	2



№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
4	Антична і новоєвропейська фізика	2	2
5	Сучасна фізична картина світу	2	-
6	Філософія біології	2	-
7	Філософський та науковий підхід щодо свідомості	2	-
8	Свідомість і несвідоме в психології	2	-
9	Псевдонауковий підхід і проблема інертності мислення	2	-
	<b>Разом:</b>	<b>18</b>	<b>4</b>

### **Практичне заняття № 1**

**Тема. Наукова діяльність та завдання філософії науки**

#### **План заняття:**

Обґрунтування істини в філософії та в науці

Філософські й наукові методи.

Завдання філософії, що мають значення для науки.

#### **Рекомендована література:**

Добронравова І. С. Філософія науки : підручник / І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко, В. Л. Чуйко та ін. ; за ред. І. С. Добронравової. – К. : ВПЦ "Київський університет", 2018. – 255 с.

Карпіцький М. М. Введення в філософію. Поняття філософії. Філософія та наука. Навчальний посібник / М. М. Карпіцький. – Харків: ЛНАУ, 2016. – Ч. 1. – 40 с.

Кузь О. М. Філософія науки : навчальний посібник : [Електронне видання] / О. М. Кузь, В. Ф. Чешко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 172 с.

Ратніков В. С. Основи філософії науки і філософії техніки : навчальний посібник / В. С. Ратніков. – Вінниця: ВНТУ, 2012. – 291 с.

#### **Інформаційні ресурси в Інтернет:**

Карпіцький М.М. Інтуїтивне розуміння філософії. URL: <https://youtu.be/x-P0ZoaKCYA>

Карпіцький М.М. Критичне мислення з позиції науки та філософії. URL: <https://youtu.be/FC-N17fJ6Jk>

### **Практичне заняття № 2**

**Тема. Наукова раціональність**

Раціональний тип знання

Загальні риси і відмінності між філософським і науковим знанням

Філософські й наукові поняття

#### **Рекомендована література:**

Добронравова І. С. Філософія науки : підручник / І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко, В. Л. Чуйко та ін. ; за ред. І. С. Добронравової. – К. : ВПЦ "Київський університет", 2018. – 255 с.

Карпіцький М. М. Введення в філософію. Поняття філософії. Філософія та наука. Навчальний посібник / М. М. Карпіцький. – Харків: ЛНАУ, 2016. – Ч. 1. – 40 с.

Кузь О. М. Філософія науки : навчальний посібник : [Електронне видання] / О. М. Кузь, В. Ф. Чешко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 172 с.

#### **Інформаційні ресурси в Інтернет:**

Карпіцький М.М. Критичне мислення з позиції науки та філософії. URL: <https://youtu.be/FC-N17fJ6Jk>

### **Практичне заняття № 3**

**Тема. Філософія математики**

**План заняття:**

Специфіка математичного знання.

Математика в історії культури.

**Рекомендована література:**

Дрозд І.П. Число як принцип світобудови і світорозуміння // Сучасна наукова картина світу: інтеграція наукового та позанаукового знання: збірник наукових праць. – Суми: УАБС НБУ, 2004. – С. 64-69. URL: [https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/55369/5/Drozdz\\_chyslo.pdf;jsessionid=38E20E60C71BD3CB49706E2114B77BCE](https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/55369/5/Drozdz_chyslo.pdf;jsessionid=38E20E60C71BD3CB49706E2114B77BCE)

Philosophy of mathematics. Stanford Encyclopedia of Philosophy. URL: <https://plato.stanford.edu/entries/philosophy-mathematics/>

Pythagoreanism. Stanford Encyclopedia of Philosophy. URL: <https://plato.stanford.edu/entries/pythagoreanism/>

**Інформаційні ресурси в Інтернет:**

Її величність математика / Відкрита студія. URL: <https://youtu.be/YTD6C5t7tT4>

### **Практичне заняття № 4**

**Тема. Антична і новосвітопейська фізика**

**План заняття:**

Антична фізика та антична і середньовічна парадигма обґрунтування наукової істини.

Новосвітопейська фізика та формування експериментальної орієнтації науки

**Рекомендована література:**

Михайличенко О.В. Історія науки і техніки: Навчальний посібник / О.В. Михайличенко. – Суми: СумДПУ, 2013. – 346 с.

Гокінг С., Млодінов Л. Великий замисел. – Харків: КСД, 2017. – 208 с.

Кун Томас. Структура наукових революцій. – Київ: Port-Royal, 2001. – 228 с.

**Інформаційні ресурси в Інтернет:**

Фізична картина світу. URL: <https://youtu.be/ngmzyTTwdtg>

Hawking S. The Theory of Everything. Audiobook. URL: <https://youtu.be/bGJQwCKBRQU>

### **Практичне заняття № 5**

**Тема. Сучасна фізична картина світу**

**План заняття:**

Зміна уявлення про простір та час у сучасній фізиці

Нова фізична картина світу на основі теорії відносності та квантової механіки

**Рекомендована література:**

Гокінг С. Коротка історія часу. – Київ: К. І. С., 2015. – 201 с.

Гокінг С., Млодінов Л. Великий замисел. – Харків: КСД, 2017. – 208 с.

Семенюк Е., Мельник В. Філософія сучасної науки і техніки : підручник . – Вид. 3-тє, випр. та допов. / Е. Семенюк, В. Мельник. – Львів : ЛНУ імені Івана

Франка, 2017. – 364 с.

**Інформаційні ресурси в Інтернет:**

Фізична картина світу. URL: <https://youtu.be/ngmzyTTwdtg>

Hawking Stephen. A Brief History of Time. Audiobook. URL: <https://youtu.be/PguCUdB5gqU>

Hawking S. The Theory of Everything. Audiobook. URL: <https://youtu.be/bGJQwCKBRQU>

Neil H.. Astrophysics for People. Audiobook. URL: <https://youtu.be/Cp5AcnzmBBA>

Physics of the Impossible michio kaku. Audiobook about quantum physic's. URL: <https://youtu.be/e7aNN2aBzdw>

Новий спосіб візуалізації гравітації (загальної теорії відносності). URL: <https://youtu.be/MWBsmyqr0QQ>

Що таке загальна теорія відносності. URL: <https://youtu.be/HZZujYUZ2LY>

**Практичне заняття № 6**

**Тема. Філософія біології**

**План заняття:**

Поняття життя в історії філософії та науки

Теорія еволюції у сучасній науковій картині світу

**Рекомендована література:**

Берегова Г.Д. Біологічні трактати Аристотеля: Посібник з біофілософії / Г.Д. Берегова. – Херсон: Айлант, 2015. – 58 с.

Карпіцький М.М. Онтологічна та функціональна парадигма розуміння життя / М. М. Карпіцький // Тези доповідей звітної науково-практичної конференції Луганського національного аграрного університету, м. Харків, 21-23 лютого 2017 р. – Х.: ЛНАУ, 2017. – С. 80-82.

Philosophy of Biology. Stanford Encyclopedia of Philosophy. URL: <https://plato.stanford.edu/entries/biology-philosophy/>

**Інформаційні ресурси в Інтернет:**

Суспільний університет. Історія та філософія біології. URL: <https://youtu.be/IrHU4YJK97I>

Sapolsky R. Introduction to Human Behavioral Biology. URL: <https://youtu.be/NNnIGh9g6fA>

Чи справді теорія еволюції дуже важлива. URL: <https://youtu.be/flmK5PY-T4>

**Практичне заняття № 7**

**Тема. Філософський та науковий підхід щодо свідомості**

**План заняття:**

Свідомість як наукове та як філософське поняття.

Онтологія свідомості

Свідомість і час

**Рекомендована література:**

Філософія психології: тексти. Хрестоматія для студентів психологічних спеціальностей / укладачі: Ю.Л. Горбенко, Ю.О. Клименко, В.Ф. Моргун (відпов. за вип.). – Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2017. – 402 с.

**Інформаційні ресурси в Інтернет:**

Баумейстер Андрій. Філософія свідомості. URL: <https://www.youtube.com/playlist?list=PLJbh5cZjMwX5A0o9ZZaS6EIjPTpp7f1nD>

**Практичне заняття № 8****Тема. Свідомість і несвідоме в психології****План заняття:**

Некласична теорія свідомості й проблема несвідомого в теорії З. Фрейда  
Проблема несвідомого. Карл Густав Юнг

**Рекомендована література:**

Філософія психології: тексти. Хрестоматія для студентів психологічних спеціальностей / укладачі: Ю.Л. Горбенко, Ю.О. Клименко, В.Ф. Моргун (відпов. за вип.). – Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2017. – 402 с.

**Інформаційні ресурси в Інтернет:**

Юнг К. Про архетипи, Персону, ЕГО і замість. Інтерв'ю 1957 р. URL: <https://youtu.be/KrUjbUorcrcs>

Юнг К. Про колективне несвідоме і придушення. Інтерв'ю 1957 р. URL: <https://youtu.be/0gzQFvaDKZ4>

Юнг К. Про початок досліджень колективного несвідомого. URL: <https://youtu.be/EUIaKOqd-Dk>

**Практичне заняття № 9****Тема. Псевдонауковий підхід і проблема інертності мислення****План заняття:**

Проблема демаркації наукового і ненаукового знання. Критерії визначення наукового знання.

Наука і міф. Наука та ідеологія. Наука і псевдонаука.

**Рекомендована література:**

Ратніков В. С. Основи філософії науки і філософії техніки : навчальний посібник / В. С. Ратніков. – Вінниця: ВНТУ, 2012. – 291 с.

Зацерковний В. І. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. / В. І. Зацерковний, І. В. Тішаєв, В. К. Демидов. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. – 236 с.

Кузь О. М. Філософія науки : навчальний посібник : [Електронне видання] / О. М. Кузь, В. Ф. Чешко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 172 с.

**Інформаційні ресурси в Інтернет:**

Кулик Олександр. Як бути точним у міркуваннях. URL: <https://youtu.be/haVEaD6VtoQ>

Як відрізнити науку та псевдонауку? URL: <https://youtu.be/LzvxnCG2xk>

Як виникають псевдонаукові міфи? Телегонія, гомеопатія, страх від ГМО. URL: <https://youtu.be/YYSO9UOFbVY>

Відвертре обговорення. Плагіат та псевдонаука. URL: <https://youtu.be/hRVrYY7C5mw>

**Самостійна робота**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Наукова діяльність та завдання філософії науки	8	
2	Наукова раціональність	8	

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
3	Філософія математики	8	
4	Антична і новоєвропейська фізика	8	
5	Сучасна фізична картина світу	8	
6	Філософія біології	8	
7	Свідомість і несвідоме в психології	7	
8	Філософський та науковий підхід щодо свідомості	7	
9	Псевдонауковий підхід і проблема інертності мислення	9	
	<b>Разом:</b>	<b>71</b>	

**Основні види самостійної роботи, передбачені при опануванні навчальної дисципліни (як приклад):**

1. Вивчення лекційного матеріалу.
2. Підготовка до практичних занять.
3. Опрацювання та вивчення рекомендованої літератури та нормативних документів.
4. Робота з інформаційними ресурсами мереж Інтернет (пошук та обробка інформації).
5. Виконання завдань самостійної роботи.
6. Самоконтроль та самодіагностика засвоєння змісту освіти.
7. Індивідуальні консультації.
8. Використання джерел іноземною мовою

#### 4. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При викладанні дисципліни застосовуються традиційні методи навчання:

- розповідь. Монологічна мовна дія, яка адресована здобувачам вищої освіти. Розповідь застосовують за необхідністю викласти навчальний матеріал системно, послідовно;
- пояснення. Словесне тлумачення проблем, понять, явищ, методів, слів, термінів тощо. Пояснення використовують переважно, коли викладач відчуває, що здобувачі вищої освіти чогось не зрозуміли. Пояснення часто супроводжується різними засобами унаочнення, спостереженням, дослідями. Успіх пояснення залежить від його доказовості, логічності, чіткості, образності мовлення;
- бесіда. Метод навчання, за якого викладач за допомогою запитань спонукає здобувачів вищої освіти до захисту особистої позиції відтворення набутих знань, формування самостійних висновків і узагальнень на основі засвоєного матеріалу;
- навчальна дискусія. Метод навчання шляхом публічного обговорення важливої проблеми, який передбачає обмін думками між здобувачами вищої освіти й викладачами. Дискусія розвиває самостійне мислення, вміння відстоювати власні погляди, аналізувати й аргументувати твердження, критично оцінювати чужі і власні судження. Під час навчальної дискусії обговорюють наукові висновки, дані, що потребують підготовки за джерелами, які містять більше інформацію, ніж у підручнику. Дискусія спрямована не лише на засвоєння нових знань, а й на формування емоційно-асоціативного поля сприйняття знань;
- демонстрування. Метод, який передбачає показ матеріалів у динаміці (використання приладів, дослідів). Він ефективний, коли всі здобувачі вищої освіти мають змогу сприймати предмет або процес. Викладач зосереджує увагу на основному, допомагає виокремити істотні аспекти предмета, явища, супроводжуючи показ поясненням, розповіддю;
- доповідь. Метод навчання, який передбачає самостійну розповідь здобувача вищої освіти навколо певної теми. Доповідь повинен ставити або розв'язувати конкретне питання або проблему. Здобувач вищої освіти може робити доповідь під час занять, або на наукових заходах (конференції, круглі столи тощо). Завдяки цьому здобувачі вищої освіти більше запам'ятовуватимуть і будуть звикати до публічних виступів.

## 5. ФОРМИ КОНТРОЛЮ, МЕТОДИ І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

### Форма контролю:

залік.

### Методи оцінювання:

- опитування;
- реферати;
- есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- індивідуальні завдання;
- також можуть зараховуватися результати участі в наукових заходах – доповіді, тези тощо.

Загальна підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється відповідно до методики накопичення балів за результатами поточного та підсумкового контролю (див. табл. 5.1).

Таблиця 5.1 Схема нарахування балів, які отримують здобувачі вищої освіти 208 Агроінженерія освітньої програми Агроінженерія.

Поточний контроль									Підсумковий контроль	Загальна сума балів
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9		
7	7	7	7	7	7	7	7	4	<b>40</b>	<b>100</b>

T1, T2 ... T7 – теми навчальної дисципліни.

Результати навчальних досягнень за навчальною дисципліною здобувачів вищої освіти здійснюється за критеріями, що запроваджені в університеті за 100-бальною шкалою, шкалою ЄКТС та національною шкалою, що доводяться до відома здобувачів вищої освіти на першому занятті. Загальна оцінка визначається, як сума балів за всі виконані завдання.

Взаємозв'язок між результатами навчання та обов'язковими видами навчальної діяльності, наводиться у таблиці 5.2.

Таблиця 5.2 Взаємозв'язок між результатами навчання та обов'язковими видами навчальної діяльності (робіт) спеціальності 208 Агроінженерія освітньої програми Агроінженерія.

Результати навчання	Види робіт			
	Усна відповідь/ доповідь	Практичне завдання	Активні методи(вправи, тренінги, дискусія)	Самостійна робота
ПРН01. Володіти комплексом необхідних гуманітарних, природничо-наукових та професійних знань, достатніх для досягнення інших результатів навчання, визначених освітньою програмою.	+	+	+	+



## Критерії оцінювання

Під час поточного контролю оцінювання проводиться шляхом усного опитування студентів на практичних заняттях, консультаціях, під час семестрового контролю – на заліку або іспиті. Під час поточного контролю студент по кожній темі має показати знання термінології, розуміння наукових та філософських проблем, знання наукових теорій та фактів з історії науки, що розглядаються в кожній темі. За знання теми на ознайомчому рівні й розумінні термінології студент отримує мінімальний бал, за розуміння проблеми й здатність вільно обговорювати способи її розв'язання студент отримує середній або високий бал, за вільне володіння матеріалом студент отримує найвищий бал. Отримані досягнення перераховуються у бали поточного контролю згідно із таблицею 5.1 після чого сумуються. Максимальна кількість балів за поточним контролі дорівнює 60. Якщо студент має власну позицію щодо філософських і наукових проблем, або якщо він на свій розсуд знайомився з додатковим матеріалом за темами навчальної програми, він отримує додаткові бали. Також студент отримує додаткові бали при використанні джерел іноземними мовами. Підсумковий контроль проводиться у формі заліку. Засобами діагностики результатів навчання є стандартизовані тести підсумкового контролю за 100 бальною шкалою, яка приводиться до 40 бальної.

Таблиця 5.3 – Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Екзаменаційна оцінка	Залік
90-100	<b>A</b>	відмінно	зараховано
82-89	<b>B</b>	добре	
74-81	<b>C</b>		
64-73	<b>D</b>	задовільно	
60-63	<b>E</b>		
35-59	<b>FX</b>	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	<b>F</b>	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

## **6. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ, ПРОГРАМНЕ, НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ (ЗА ПОТРЕБОЮ)**

Навчальна дисципліна передбачає використання програмного забезпечення: Office 365 (рік введення в експлуатацію – 2020 рік). Методичне забезпечення з використанням корпоративної платформи Teams і Moodle (Комп'ютер, мультимедійний проектор).

## 7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

### Основна література

1. Берегова Г.Д. Біологічні трактати Аристотеля: Посібник з біофілософії / Г.Д. Берегова. – Херсон: Айлант, 2015. – 58 с.
2. Вільчинський Ю.М. (кер. авт. кол.) Філософія: навчальний посібник / Ю.М. Вільчинський та інші. – К.: Київський національний економічний університет, 2019. – 368 с.
3. Гокінг С. Коротка історія часу. – Київ: К. І. С., 2015. – 201 с.
4. Гокінг С., Млодінов Л. Великий замисел. – Харків: КСД, 2017. – 208 с.
5. Добронравова І. С. Філософія науки : підручник / І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко, В. Л. Чуйко та ін. ; за ред. І. С. Добронравової. – К. : ВПЦ "Київський університет", 2018. – 255 с.
6. Дрозд І.П. Число як принцип світобудови і світорозуміння // Сучасна наукова картина світу: інтеграція наукового та позанаукового знання: збірник наукових праць. – Суми: УАБС НБУ, 2004. – С. 64-69.
7. Зацерковний В. І. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. / В. І. Зацерковний, І. В. Тішаєв, В. К. Демидов. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. – 236 с.
8. Карпіцький М. М. Введення в філософію. Поняття філософії. Філософія та наука. Навчальний посібник / М. М. Карпіцький. – Харків: ЛНАУ, 2016. – Ч. 1. – 40 с.
9. Карпіцький М.М. Онтологічна та функціональна парадигма розуміння життя / М. М. Карпіцький // Тези доповідей звітної науково-практичної конференції Луганського національного аграрного університету, м. Харків, 21-23 лютого 2017 р. – Х.: ЛНАУ, 2017. – С. 80-82.
10. Кузь О. М. Філософія науки : навчальний посібник : [Електронне видання] / О. М. Кузь, В. Ф. Чешко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 172 с.
11. Кун Томас. Структура наукових революцій. – Київ: Port-Royal, 2001. – 228 с. – URL: <http://litopys.org.ua/kuhn/kuhn.htm>
12. Михайличенко О.В. Історія науки і техніки: Навчальний посібник / О.В. Михайличенко. – Суми: СумДПУ, 2013. – 346 с.
13. Поцюрко М. Філософія : навч.-метод. Посібник / М. Поцюрко. – Львів: Сполом, 2014. – 277 с.
14. Ратніков В. С. Основи філософії науки і філософії техніки : навчальний посібник / В. С. Ратніков. – Вінниця: ВНТУ, 2012. – 291 с.
15. Семенюк Е., Мельник В. Філософія сучасної науки і техніки : підручник . – Вид. 3-тє, випр. та допов. / Е. Семенюк, В. Мельник. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 364 с.
16. Утюж І. Г. Філософія науки. Етика та методологія наукового дослідження : навч.метод. посіб. / І. Г. Утюж, Н.В.Спиця, Д.П.Сепетий, М.О. Мегрелішвілі. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2018. – 76 с.
17. Філософія психології: тексти. Хрестоматія для студентів психологічних спеціальностей / укладачі: Ю.Л. Горбенко, Ю.О. Клименко, В.Ф. Моргун (відпов. за вип.). – Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2017. – 402

### Допоміжна література

1. Гринів О.І. Філософія. Курс лекцій для аспірантів / О.І.Гринів. – Львів: Тріада Плюс, 2016. – 368 с.
2. Моисеев В.И. Философия науки. Философии биологии и медицины / В. И. Моисеев. – М., 2008. – 560 с.
3. Сичевська-Возняк О.М. Філософія Конспект лекцій / О.М. Сичевська-Возняк. – Луцьк: Луцький НТУ, 2017. – 109 с.
4. Степин В.С. История и философия науки / В.С. Степин. – М.: Академический проект; Трикста, 2011. – 423 с.
5. Фейерабенд П. Избранные труды по методологии науки / П. Фейерабенд. – М.: Прогресс, 1986. – 542 с.
6. Філософський енциклопедичний словник. – Київ: Абрис, 2002. – 744 с.
7. Юрченко Л.І., Варипаєв О.М. Філософія науки. Навчальний посібник / Л.І. Юрченко, О.М. Варипаєв – Харків: Харківський державний університет харчування та торгівлі (ХДУХТ), 2018. – 205 с.

### Інформаційні ресурси в Інтернет

1. <http://moodle2.snu.edu.ua/course/view.php?id=6467>
2. Hawking S. The Theory of Everything. Audiobook. URL: <https://youtu.be/bGJQwCKBRQU>
3. Hawking Stephen. A Brief History of Time. Audiobook. URL: <https://youtu.be/PguCUdB5gqU>
4. <http://edu.lnau.in.ua/course/view.php?id=1641>
5. Neil H.. Astrophysics for People. Audiobook. URL: <https://youtu.be/Cp5AcnzmBBA>
6. Physics of the Impossible michio kaku. Audiobook about quantum physic's. URL: <https://youtu.be/e7aNN2aBzdw>
7. Sapolsky R. Introduction to Human Behavioral Biology. URL: <https://youtu.be/NNnIGh9g6fA>
8. Stanford Encyclopedia of Philosophy <https://plato.stanford.edu/index.html>
9. Відвертє обговорення. Плагіат та псевдонаука. URL: <https://youtu.be/hRVrYY7C5mw>
10. Її величність математика / Відкрита студія <https://youtu.be/YTD6C5t7tT4>
11. Кулик Олександр. Як бути точним у міркуваннях. URL: <https://youtu.be/haVEaD6VtoQ>
12. Мандрівник – філософські пошуки. URL: <https://www.youtube.com/channel/UCspvpcAjREeQwr9KpVACvA4A/>
13. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua> .
14. Новий спосіб візуалізації гравітації (загальної теорії відносності). URL: <https://youtu.be/MWBsmuqr0QQ>
15. Суспільний університет. Історія та філософія біології. URL: <https://youtu.be/IrHU4YJK97I>
16. Фізична картина світу. URL: <https://youtu.be/ngmzyTTwdtg>

17. Чи справді теорія еволюції дуже важлива. URL: <https://youtu.be/flrmK5PY-T4>
18. Що таке загальна теорія відносності. URL: <https://youtu.be/HZZujYUZ2LY>
19. Юнг К. Про архетипи, Персону, ЕГО і замість. Інтерв'ю 1957 р. URL: <https://youtu.be/KrUjbUorcrcs>
20. Юнг К. Про колективне несвідоме і придушення. Інтерв'ю 1957 р. URL: <https://youtu.be/0gzQFvaDKZ4>
21. Юнг К. Про початок досліджень колективного несвідомого. URL: <https://youtu.be/EUIaKOqd-Dk>
22. Як виникають псевдонаукові міфи? Телегонія, гомеопатія, страх від ГМО. URL: <https://youtu.be/YYsO9UOFbVY>
23. Як відрізнити науку та псевдонауку? URL: <https://youtu.be/LzvxnoCG2xk>